

Prvi koraki v svetu prometa

**V pomoč staršem
pri prometni
vzgoji otrok**

JAVNA AGENCIJA
REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARNOST PROMETA

Založil in izdal: Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa
Prenovljena in dopolnjena izdaja, september 2021

Avtorja: dr. Mateja Markl, mag. Bojan Žlender
Strokovna sodelavca: Franko Florjančič, Marjan Tomšič

Fotografije: Aleš Fevžer
Naslovnica: aanima d.o.o.
Pregled gradiva: Žmaga Glogovec, Iztok Juvan, Irena Levičnik, dr. Marko Polič
Jezikovni pregled: Maja Nemec

Produkcija: aanima, upravljanje komunikacij, d.o.o.
Tisk: Studioprint d.o.o. Ljubljana
Naklada: 20.000

Spoštovani starši!

S to knjižico vam želimo predstaviti nekatere najpogostejše pasti in nevarnosti v vsakdanjem življenju vaših otrok in predloge, kako jim lahko olajšate vstop v svet prometa, ki smo ga odrasli ustvarili po svoji meri. Želimo, da bi vam bila v pomoč in veselje in da jo bodo vzeli v roke tudi tisti, ki vam pomagajo pri prometni vzgoji.

Razvoj prometa, ki je prinesel neverjeten napredek, je spremenil tudi svet, v katerega stopajo otroci. Že prvi trenutki, ko starši z otrokom zapuščajo varno zavetje porodnišnic, so povezani s prometom na cestah. Vsak nov dan pa postavlja pred nas in otroka nove izzive, obveznosti in nevarnosti. V nekaj letih, ki minejo kot trenutek, moramo otroka pripraviti na samostojno sodelovanje v prometu. Pripraviti ga moramo na nekaj, kar zaradi svoje telesne in duševne razvitosti skoraj do desetega leta starosti v resnici še ne bo zmogel. Vendar je ta priprava edina pot, da si bo pridobil potrebno znanje, izkušnje in načela, ki ga bodo vodili v prometu vse življenje, predvsem pa se bo naučil varno vesti v prometu. Vedeti moramo, da hote ali nehote vzgajamo otroka vsak trenutek, ko smo z njim v prometu.

Otrok opazuje naše ravnanje in ga poskuša posnemati. Bodimo mu dober zgled. Ne samo takrat, ko ga poskušamo naučiti najnujnejših prometnih pravil, temveč vedno, na prehodu, na poti do vrtca, na kolesu ali v avtu. Predvsem pa se moramo zavedati, da si otrok lahko pridobi potrebno znanje in izkušnje samo v prometu. Naučiti ga moramo, kako in kje lahko prečka cesto v domačem okolju, kjer bo naredil prve samostojne korake, in učiti ga moramo na vsakem križišču ali cesti posebej. Žal otroci niso sposobni posploševanja pravil prečkanja ceste, in se morajo naučiti tega ravnanja na vsaki ulici ali cesti posebej. Prometne igre, zloženke, vaje na igriščih in dvoriščih so sicer izredno dragocena pomoč otroku pri spoznavanju pravil in utrjevanju pravilnega ravnanja, vendar brez vaje v prometu tega ne bo znal uporabiti. Vedimo, da znanje še ne zagotavlja, da se bo otrok v prometu tudi ustrezno vedel. V prometu otrok brez staršev in odraslih ne sme in ne zmore sodelovati.

Otroci v predšolski dobi so žrtve prometnih nesreč kot potniki v osebnih avtomobilih in kot pešci. Najpogosteje takrat, ko z dvorišča, igrišča ali pločnika nenadoma stečejo na cesto. Poseben poudarek smo zato namenili otroku pešču, saj je dovolj nasvetov za varnejšo vožnjo otroka v avtomobilu zbranih v knjižici Red je vedno pas pripet. Vsem, ki si želijo podrobneje spoznati probleme, nasvete in načela prometne vzgoje predšolskega otroka, pa predlagamo, da vzamejo v roke tudi metodični priročnik prof. Zmage Glogovec Prometna vzgoja otroka in knjigo dr. Marka Poliča, dr. Vlaste Zabukovec in mag. Bojana Žlendra Prometna psihologija.

Vsak dan je enkraten, neponovljiv in pomemben v življenju vašega otroka. Vaš otrok je enkraten, neponovljiv, vreden vašega prizadevanja, da bi bil njegov dan kar najbolj varen in doživljajsko bogat. Z dobrim zgledom in varnim ravnanjem mu boste za dolgo najbolj varen in doživljajsko bogat. Z dobrim zgledom in varnim ravnanjem mu boste za dolgo zgradili prijazen svet prometa. Vam in vašim otrokom želimo srečno v prometnem vsakdanu.

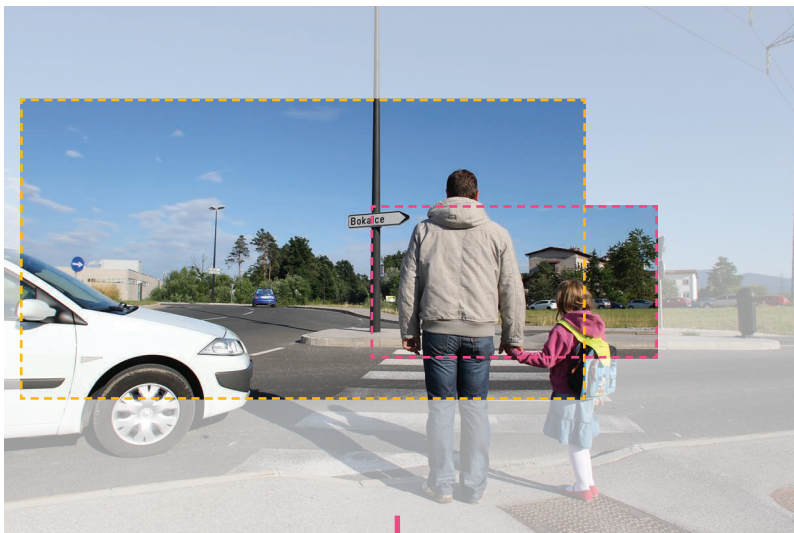
Otroci potrebujejo pomoč in nadzor

Kaj zmorejo otroci?

Naši otroci se vsak dan vključujejo v promet. Srečujejo se s prednostmi in hkrati tudi z nevarnostmi sodobnega prometa. Tja do desetega leta še ne znajo in ne zmorejo samostojno sodelovati v prometu. Pogosto pozabljamo na to, da otrokom majhnost ne omogoča, da bi imeli tak pregled nad dogajanjem v prometu kot odrasli.

Pri hoji in teku še niso dovolj spretni, predvsem pa imajo težave v prometu zaradi postopnosti zaznavnega in spoznavnega razvoja.

Otrok vidi na cesti bistveno manj kot odrasli

- Pogled odraslega
- Pogled otroka

Ne smemo pozabiti, da otroci:

- nimajo tako širokega vidnega polja kot odrasli in zato pozneje zagledajo vozila, ki prihajajo z leve ali desne;
- dobro slišijo, vendar ne vedo natančno, iz katere smeri slišijo vozilo;
- ne znajo dobro presojati hitrosti vozil in ocenjevati razdalj;
- ne razlikujejo dobro pojmov, npr. levo, desno;
- ne zmorejo dolgotrajne koncentracije;
- njihova pozornost se hitro preusmerja na objekte, ki jih pritegnejo, in mimogrede jih kaj zmoti (hitro lahko pozabijo, da so videli vozilo, ki se približuje);
- ne zmorejo posploševanja in uporabe splošnih pravil, kot je npr. pravilo, kako prečkamo cesto.

Zato je ogrožena tudi njihova varnost. Največ žrtev med otroki pešci je v starosti od štirih do sedmih let, ko še ne zmorejo vseh zahtev sodobnega prometa. Zato so jim potrebni pomoč, učenje, nasveti, vodenje in nadzor odraslih.

Vstop otroka v osnovno šolo je pomemben življenjski mejnik. V vrtcu se otroci pripravljajo in usposablajo za samostojno sodelovanje v prometu, saj bodo večinoma sami hodili v šolo in se sami vračali iz nje. Seveda ta priprava ni dovolj. Otrokom mora pomagati vse okolje, še posebno pa starši. Kako opraviti to zahtevno in odgovorno nalogo?

S prometno vzgojo ne odlašajmo!

Začnemo že med drugim in tretjim letom, ko začnejo otroci aktivneje raziskovati okolje.

S svojim obnašanjem in ravnanjem smo otrokom vzor. Ko nas opazujejo in poskušajo posnemati, si pridobivajo potrebna znanja in izkušnje, razvijajo sposobnosti in navade. Zato izkoristimo priložnost doma, vsak sprehod, vsako pot v mesto ali drugam, vsako vožnjo v vozilu. Otroci z zanimanjem opazujejo nas, pešce, vozila in okolje. Spodbujajmo jih k opazovanju in jim pojasnjujemo svoje ravnanje in ravnanje drugih.

Kako naj poteka učenje

Učenje naj poteka postopoma. Otroku najprej povemo in razložimo, kakšno je pravilno vedenje v prometu. Pojasnimo mu tudi, kakšne so možne nevarnosti. Nato pokažemo pravilno vedenje in razložimo, kako si sledijo posamezni elementi vedenja: na primer se ustavim, pogledam levo itd. Otrok naj nas pri tem pozorno

Vstop v šolo

Odrasli smo vzor

Postopno učenje

opazuje. Nato skupaj z njim izpeljemo pravilno vedenje in mu ponovno razložimo, kaj mora storiti. Nato naj otrok sam govori, kaj dela. Nazadnje pa otrok sam izvaja določeno vedenje, mi pa ga opazujemo in opozarjamo na pomanjkljivosti. Vsako vedenje, ki ga otrok pravilno izvede, pohvalimo, pri nepravilnem vedenju pa ga popravimo. Le tako otroka spodbujamo k pravilnemu vedenju in zmanjšujemo verjetnost napak.

Tako bodo otroci počasi, a vztrajno spoznavali promet, pravila in zahteve, jih postopno sprejemali in se po njih ravnali. Otrok naj svoje ravnanje tudi ubesedi. Glasno naj pove, kaj je storil. Na primer: »Stoj«, »Pogledam na levo«, »Pogledam na desno«.

Otrok naj glasno pove

Kje vadimo?

Z otrokom najprej vadimo na prometno varnih površinah na manj prometnih cestah, kasneje pa izbiramo vedno bolj zahtevne situacije in nove situacije, ki jih otrok ne pozna.

Tudi resne stvari se lahko naučimo sproščeno in z igro

V prometu je tudi mnogo pojavov, zahtev, pravil, ki jih morajo otroci spoznati, jih razumeti ter si pridobiti mnogo izkušenj. Zato si nenehno prizadevamo, da to otrokom tudi omogočimo. To učenje mora postati naravni, vsakdanji del otrokovega življenja, otrokove igre in tudi drugih dejavnosti. Zato naj bo sicer sproščeno, naravno, nazorno, a vendar takšno, da bodo otroci spoznali in si pridobili izkušnje, da je promet resna stvar. To ne pomeni, da jih bomo strašili, saj prestrašen otrok ne more pravilno ravnati. Kadar storijo otroci napako, jih ne bomo oštevali, ampak bomo skupaj z njimi ugotavljali, kaj je bilo narobe in kako bi bilo prav. Povedali jim bomo, kakšne bi lahko bile posledice njihovega napačnega

ravnanja. Največ bomo dosegli z doslednostjo pri svojem ravnanju in ravnanju naših otrok.

Videti in biti viden.

Otroka zaradi njegove majhnosti v prometu hitro spregledamo. Kaj lahko ga skrije živa meja, parkiran avto ali kakšen drug predmet ob cesti. Otroku moramo pomagati, da bo znal opazovati promet, in zlasti pri prečkanju ceste izbirati površine, na katerih ga bodo videli drugi. Otroci pogosto mislijo, da jih voznik vidi, če oni vidijo avto, ki se približuje.

Z izbiro oblačil v svetlih in živih barvah lahko dosežemo, da bodo otroci dobro vidni in jih bodo vozniki prej opazili.

Pri slabi vidljivosti in v mraku naj nosijo ob žep pripeto kresničko, tako da prosto niha in odseva svetlobo, če jo osvetlijo avtomobilski žarometi. Otrok naj ima kresničko vedno pripeto, v mraku ali ob slabi vidljivosti pa jo spusti iz žepa. Običajno jo pripravimo na desni žep. Še posebno je uporaba odsevnikov pomembna v mesecih, ko je noč daljša in so otroci pogosteje tudi v mraku na cesti.

Vidnost je varnost

Otroka držimo
za roko

Za otroka je
najvarnejša
notranja stran
pločnika

Kje naj hodi otrok

Predšolskega otroka pri hoji po pločniku ali ob robu ceste vedno držimo za roko. Tako nas ne more nenadoma spustiti in steči na cesto, če ga kaj v trenutku tako pritegne.

Hoja po pločniku

Otrok naj vedno hodi čim dlje od roba ceste, tako da je kar najbolj oddaljen od vozil in smo odrasli vedno med njim in vozili. Tako imamo več možnosti, da preprečimo njegov morebitni nenadni skok na cesto. Tudi voznik bo imel več časa, da bo opazil otrokovo namero in ustavil. Ko otroka učimo, kje naj hodi po pločniku, si lahko pomagamo s črto, ki jo narišemo po sredi pločnika ali položimo vrvico, da bomo nazorno pokazali, katera polovica je zanj bolj varna.

Hoja po cesti, kjer ni pločnikov

Kadar v bližini našega doma ni pločnikov, so pešci, zlasti otroci, še posebno ogroženi. Z otrokom vedno hodimo ob levem robu ceste tako, da smo vedno med otrokom in cesto. Tako vidimo prihajajoče vozilo in se mu lahko pravočasno umaknemo, tudi če nas voznik spregleda ali vozi nepravilno.

Le izjemoma, če je tako res varneje, hodimo ob desnem robu cestišča. Vedno hodimo tako, da smo med otrokom in vozili. Če je rob ceste zelo ozek, hodimo za otrokom.

**Kjer ni pločnika,
hodimo ob levem
robu ceste**

Prečkanje ceste

Prečkanje ceste je izredno težavna naloga, ki zahteva tudi od odraslega veliko znanja, pozornosti in previdnosti. Da bi otroka postopno pripravili na samostojno prečkanje ceste, razdelimo naloge na več delov.

Naučimo ga:

- izbirati najvarnejša mesta za prečkanje ceste,
- da se vedno ustavi pred robom pločnika,
- da bo znal opazovati promet in presojeti, kdaj lahko prečka cesto, po možnosti takrat, ko se ne približuje nobeno vozilo,
- prečkanja ceste.

Pred prečkanjem ceste se vedno ustavimo

Otrokovo gibanje je nepredvidljivo, nenadoma se lahko odloči, da bo stekel, in hitro spreminja smer gibanja. Prav to je razlog, da so vozniki tako pogosto presenečeni, ko jim otrok priteče na cesto. Zato najprej poiščemo najvarnejša mesta, kjer bo otrok prečkal cesto. Pomembno je, da so to površine, na katerih vozniki lahko pravočasno opazijo otroka in da otroku ne zastirajo pogleda parkirana vozila, zaboyniki, ograje in podobno.

Ko nameravamo prečkati cesto ali ko smo pred križiščem, se moramo vedno ustaviti korak od roba pločnika ali roba vozišča. Otroka navajamo na to, da se pred prečkanjem ceste vedno ustavi in glasno reče »stoj«.

**Pred prečkanjem
ceste se vedno
ustavimo**

Otrok naj se pred prečkanjem ceste vedno ustavi in glasno reče STOJ!

Tako se bo postopno navadil, da ne bo nikoli nenadoma stopil na vozišče. Pomembno je, da se bo res ustavil in ne bo mislil, da je govorjenje nekakšen obred in je dovolj, da rečeš »stoj«.

Opazovanje prometa

Otroka navajamo, da preden stopi na vozišče, najprej pogleda, ali se mu približujejo vozila. Pogledati mora na levo, na desno in še enkrat na levo, saj vozilom, ki prihajajo z leve, najprej križamo pot. Povedali smo že, da imajo otroci ožje vidno polje kot odrasli, zato morajo, da bi dobro videli, obračati na levo in desno tudi glavo.

Pozorni smo na to, da otrok resnično pogleda na levo in na desno in tudi opazi, kaj se dogaja na cesti. Opiše naj, kaj vidi. Vedno naj opazuje in glasno izgovarja: levo, desno, levo itd.

Vedno naj pogleda na levo, na desno in še enkrat na levo

Pri opazovanju prometa ga spodbujajmo, da bo poskušal ločevati tudi različne zvoke (zvoke osebnega avtomobila od zvoka tovornjaka) in ugotoviti smer, iz katere se sliši zvok. V prometu nam zvok lahko pomaga, da ravnamo pravilno, tudi če spregledamo prihajajoče vozilo.

Otroci imajo velike težave pri razlikovanju pojmov levo, desno, spredaj in zadaj. Pogosto ne ločijo relativnosti teh pojmov, zato potrebujejo veliko vaje, da pogledajo na cesti v pravo stran.

Prečkanje ceste

Potem ko se prepričamo, da se otrok zna ustaviti ob robu pločnika in opazovati promet, začnemo najtežje delo, prečkanje ceste. Prva prečkanja naj bodo na ozki, neprometni cesti. Poseben problem je, ker otrok ni sposoben ugotoviti razdalje in hitrosti vozil. Zato ga navajamo na to, da prečka cesto le, če z obeh strani ne prihaja nobeno vozilo, ali takrat, ko voznik ustavi in mu jasno pokaže, da lahko prečka cesto.

1. Ustavim se na robu pločnika

2. Pogledam na levo

3. Pogledam na desno

4. Še enkrat pogledam na levo

5. Prečkam

6. Na sredini ceste še enkrat pogledam na desno.

**Kje je leva in
kje je desna**

**Otrok naj prečka
cesto le, če se mu
ne približuje nobeno
vozilo**

Prečkanje ceste

Če se mu z leve ali desne bliža vozilo, mora ponoviti celoten postopek. S tem otrok utrjuje pravilno ravnanje.

Otrok uči nas

Pri vseh teh vajah bomo otroku pomagali, če bomo tudi sami takrat, ko smo v družbi z otrokom, ravnali enako. Med vajami in dejanskim ravnanjem ne bo razlik, ki bi otroka begale in mu povzročale težave. Ne pozabite tega niti takrat, ko se vam najbolj muči. Za otroka bo spodbudno, če kdaj zamenjamo vloge in nas on uči, kako je treba prečkati, in nas vodi čez cesto.

Cesto prečkamo z normalnimi koraki

Otrok se postopno usposablja za varno prečkanje ceste. Vedno naj pravilno prečka ulico, četudi na njej ni skoraj nobenega prometa, to je: postoji korak, dva pred robom pločnika, pogleda na levo in na desno, še enkrat na levo, in če v bližini ni vozila, ki bi se mu približevalo, stopi na cesto. Otroci se morajo naučiti in si pridobiti izkušnjo, da prečkajo cesto z normalnimi koraki, ne v teku. Tako ima voznik več možnosti, da pravočasno ustavi. Na sredini ceste naj se otrok še enkrat ozre na desno in nadaljuje pot. Zelo pomembno je, da si otrok sredi ceste ne premisli, v katero smer bo prečkal cesto, in da ne steče nazaj.

Čez cesto po zebri

Najbolj varno prečkamo cesto skozi podhode ali čez mostičke preko ceste, a kaj, ko so ti vse preredki. Najpogosteje moramo izbirati poti v šolo, ki so bolj nevarne in ki vodijo po prometnih ulicah, čez označene prehode za pešce - zebre. Na takšnih prehodih otrok do osmih let starosti ne bi smel sam prečkati ceste, kljub temu pa ga moramo zgodaj naučiti, kako se prečka. Veljajo vsa pravila, ki jih že poznamo. Bistvena razlika je, da je promet na takšnih cestah gostejši in bo otrok težko počakal tako dolgo, da ne bo vozil, ki bi se približevala prehodu.

Zato naj se ob robu ceste ustavi. Na cesto lahko stopi le, ko se vozilo ustavi oziroma se ustavijo vozila z obeh smeri, če je promet zelo gost. Na polovici ceste mora pogledati na desno in preveriti, ali se z druge strani ne približujejo vozila. Če niso dovolj oddaljena, naj otrok počaka, da se ustavijo, in šele nato nadaljuje pot. Nikoli naj ne hodi ali teče nazaj.

Hodimo po desni strani zebre! Tako se ne zaletavamo v pešce, ki prihajajo z nasprotne strani ceste, predvsem pa smo v trenutku, ko stopimo na cesto, dva do tri metre bolj oddaljeni od vozil, ki prihajajo z naše leve strani, in ima voznik več časa in prostora, da ukrepa.

Prečkanje ceste na semaforiziranem prehodu za pešce

Na prehodih za pešce, ki so urejeni s semaforji, je prečkanje lažje in varnejše. Počakamo na zeleno luč za pešce in prehod je dovoljen. Kljub zeleni luči pa moramo vedno pogledati na levo in na desno in se prepričati, ali so vozniki resnično ustavili. V križiščih, kjer pešcem križajo pot vozniki, ki zavijajo v desno, je to še posebno pomembno. Otroci se morajo tudi tu naučiti, da prečkajo prehod z normalno hitrostjo, ne v teku, in da nadaljujejo pot po prehodu za pešce, tudi če se prižge rdeča luč.

Počakajmo zeleno

**Kaj bomo storili,
če se nam prižge
rdeča luč, ko smo
že na prehodu?**

Če na semaforju že utripa zelena luč za pešce in smo še na pločniku, je bolj varno, da počakamo, ker se bo kmalu prižgala rdeča luč. Če pa smo že na prehodu za pešce, nadaljujemo prečkanje ceste tudi, če se medtem prižge rdeča luč. Čas, ki ga imamo za prečkanje ceste, vedno omogoča, da lahko varno prečkamo cesto z normalno hitrostjo hoje, če smo pri zeleni luči stopili na prehod, pa čeprav se je takoj nato prižgala rdeča luč.

Pri semaforjih, ki so postavljeni le na prehodih za pešce, moramo običajno pritisniti na tipko, s katero jih vključimo. Počakamo toliko časa, da semafor zapre pot za vozila in prižge zeleno luč za pešce.

Prečkanje ceste, kjer so parkirana vozila

Za otroke so zelo nevarne razmere, kadar mora prečkati cesto na kraju, kjer zaradi parkiranih avtomobilov ali drugih ovir ne vidi, kaj se dogaja na cesti, pa tudi njega ne vidijo vozniki iz avtomobilov.

Če le moremo, mu poiščimo druge poti, po katerih bo hodil. Kljub temu pa je prav, da otroke pred vstopom v šolo naučimo tudi, kako se prečka cesta, če so vzdolž ulice parkirani avtomobili.

Če je le mogoče, naj prečka cesto tako, da ga parkirana vozila ne bodo zakrivala in ga lahko vidi tudi voznik v avtomobilu ter bo imel dober pregled nad cesto. Najprej mora pogledati, ali ni v parkiranem avtomobilu voznik, ki namerava odpeljati. Če je, naj počaka, da voznik odpelje.

**Otrok naj prečka
cesto za zadnjim
parkiranim
avtomobilom**

In če ni druge možnosti, kot da gremo čez cesto med parkiranimi avtomobili

Z roba pločnika ali vozišča, od koder še ne vidimo na cestišče, moramo priti do točke, s katere je dogajanje na cesti dobro vidno.

**Čez cesto med
parkiranimi
avtomobili?**

RAJE NE!

Najprej pogledamo v vozili, med kateri nameravamo stopiti, in ugotovimo, ali sta voznika v avtu in nameravata peljati. Če ni nikogar, stopimo med vozili in se ustavimo korak od zunanjega roba parkiranega vozila in od tu, še vedno na varnem

med dvema avtomobiloma, opazujemo promet in presojava, kdaj je cesta prosta. Pogledamo na levo in v desno, še enkrat na levo, in če je cesta prosta, jo prečkamo. Tudi igračo ali žogo, ki je padla na cestišče, pobereмо na enak način.

**Če ne gre drugače:
bodimo zelo
previdni**

Utrjevanje vedenja

Kar veliko zahtev in različnih pravil se je nabralo, ki jih mora otrok znati in upoštevati. Ne pozabite, da so za nas nekaj normalnega in enostavnega, otroku pa povzročajo težave, zato jih utrjujte postopoma.

Ves proces učenja mora trajati nekaj časa. Posamezna vedenja, ki jih je otrok že sam pravilno izvedel, ponovimo čez kakšen dan, nato naj sledijo tudi preverjanje oziroma učenje v novih, za otroka nepoznatih situacijah, v težjih prometnih razmerah itd. Tako otrok postopoma pridobiva znanje in izkušnje z določenim vedenjem v večjem številu situacij. Čas učenja in utrjevanja je odvisen tako od posameznega otroka kot tudi od zahtevnosti prometne situacije. Vedno pa moramo preveriti, ali otrok obvladuje določeno vedenje.

Če menimo, da otrok že pozna pravila, naj nas vodi pri hoji po pločniku, ob robu vozišča, pri prečkanju ulice ali čez prehod za pešce, ki je opremljen s semaforjem! Ugotavljamo, ali pravilno ravna! Pohvalimo pravilno ravnanje in mu pomagajmo, da ugotovi, ali je bilo kaj narobe.

Otrokovo zanimanje za promet lahko spodbujamo tudi z igrami in slikanicami. Zlasti koristne so za utrjevanje pojmov, ki so v prometu izredno pomembni (leva, desna, pločnik, zebra in drugih), prometnih znakov, ki bi jih moral poznati pešec, in odnosov med udeleženci. Vendar se moramo zavedati, da s tem otrok še ne pridobi potrebnega vedenja in izkušenj.

Samo učenje v prometu je tisto, ki največ pripomore k otrokovi usposobljenosti za ravnanje v prometu. Starši smo lahko hitro zadovoljni, ko otrok enkrat ali dvakrat v prometu pravilno ravna. Kljub temu ne smemo precenjevati njegovih sposobnosti, saj se lahko v spremenjenih ali novih razmerah hitro zmede.

Nevarnosti in napake

V prometu na otroka preži vrsta nevarnosti, saj se promet vseskozi spreminja. Pomembno je, da se teh možnih nevarnosti zavedamo ter da jih z otrokom tudi vadimo.

Čeprav otrok že obvlada določeno vedenje, pa ne sme sam sodelovati v prometu do starosti približno sedmih let, saj še ni sposoben dobro dojeti nevarnosti in ga lahko različni zunanji dejavniki zmedejo, da se vede napačno.

Pravil je veliko

**Večkrat preverjamo,
kako jih otrok pozna
in zna upoštevati**

**Učenje v prometu
je najbolj dragoceno**

Racionalni pogled odraslega

Čustveni pogled otroka

Otroka ne kličemo, če je na drugi strani ceste

Odrasli celovito opazujemo promet in znamo predvideti nevarnosti. Otrok doživlja promet bolj čustveno. Hitro ga lahko premami zanimiva izložba, lep avto, prestraši tovornjak, ki ima kolesa v višini otrokovih oči, ali kaj drugega. V takšnih primerih lahko preusmeri pozornost na tisto, kar ga najbolj pritegne ali prestraši, in pozabi na pravila, zato potrebuje našo pomoč.

Odrasli lahko s svojim ravnanjem povzročimo, da otrok naredi napako in se znajde v nevarnosti. Nevarno je, če otroka, ki je na drugi strani ceste, pokličemo, ne da bi se prepričali, ali je cesta prosta. Otrok na klic staršev ali prijateljev običajno kar steče, saj pričakuje, da je vse v redu.

Prav tako steče za žogo ali igračo, ki mu pade na cesto, saj se boji, da bi jo avtomobili poškodovali. Otrok se ne bo prepričal, ali to lahko varno naredi.

Prav tako lahko določene nevarnosti predstavljajo spremenjene vremenske razmere. Nekaj smo že rekli, kako morajo pešci uporabljati različna odsevna telesa, da bi bili za druge udeležence v prometu bolj vidni.

Nevarnost so tudi zasnežene ceste, na katerih vozniki avtomobile veliko težje ustavijo. Zato moramo biti kot pešci še posebno previdni na nasproti vozeče avtomobile.

Otroci se ne smejo igrati ob cestah

Oteženo prečkanje in hoja zaradi snega

Tudi prečkanje zasnežene ceste je bolj nevarno, sploh če pločniki in prehodi niso dobro očiščeni. Prav tako nam lahko kupi snega onemogočajo dober pregled nad tem, ali se približuje vozilo. Pomembno je še, da vemo, da sneg duši zvok, kar pomeni, da vozila, ki se nam približujejo, slabše slišimo in zato nismo dovolj pozorni nanje.

Podobno je v dežju, ko uporabljamo dežnike ali pelerine, ki nam zakrivajo in ožijo vidno polje. Prav tako nam pelerina onemogoča, da bi dobro slišali.

Prometni znaki

Prometni znaki s svojimi barvami in simboli otroke vedno pritegnejo. Brez težav se naučijo njihova imena, več problemov pa imajo pri tem, kako je treba ravnati. Nekaj znakov otroke izredno moti in jih razumejo popolnoma narobe. Simbole si razlagajo po svoje in tako tudi ravnajo. Najbolj znan znak, ki spodbuja otroke k napačnemu ravnanju, je znak otroci na cesti, ki opozarja voznike, da prihajajo na območje, kjer so na cesti pogosto otroci. Zaradi simbola dveh otrok v teku pa ga otroci lahko razumejo tako, da je treba pri tem znaku steči čez cesto.

Otroci na cesti

Pravilno ravnanje ob določenem znaku

Otroci bi morali poznati predvsem prometne znake, ki pešce obveščajo o varni hoji, jim zapovedujejo ravnanje ali prepovedujejo hojo.

Steza za pešce

**Prepovedano
za pešce**

Prehod za pešce

**Podzemni prehod
za pešce**

Ustavi!

**Območje
umirjenega prometa**

Policist je na cesti zato, da otrokom pomaga in jih varno usmerja v prometu. Grožnje, da ga bo videl ali celo kaznoval policist, če naredi kaj narobe, zato niso primerne.

Vožnja s kolesom

Kako vozimo otroka na kolesu

Tudi vožnjo s kolesom ali avtomobilom izkoristimo za učenje otrok. Na kolesu vozimo otroka starega do sedem let, le če imamo za to posebej pritrjen sedež in stopalke za noge. Stopalke preprečujejo, da bi dali otroci noge med napere in tako povzročili poškodbo oziroma padec.

Bistro glavo varuje čelada

Kolesarske čelade otroke in nas učinkovito obvarujejo poškodb glave, ki so pri padcih ali nesrečah najpogostejše. Če želimo, da bo otrok sprejel varnostno čelado šot nekaj koristnega in prijetnega, jo uporabljamo tudi sami. Zakon predpisuje obvezno uporabo kolesarske čelade pri otrocih in mladostnikih do osemnajstega leta starosti. Varuje tudi našo glavo.

Kdaj samostojno na kolo

Za otroka je koristno, da kar najhitreje obvlada spretnosti, ki so potrebne za vožnjo s kolesom. Že po četrtem letu starosti se lahko vozi z dvokolesom brez dodatnih koleščkov. Vendar do desetega leta starosti, ko bo lahko opravljal izpit za vožnjo s kolesom, ni sposoben samostojne vožnje v prometu. Po Zakonu sme kolo samostojno v prometu voziti otrok, star najmanj 8 let, z opravljenim kolesarskim izpitom ali oseba starejša od 14 let. Otrok do 14. leta brez opravljenega kolesarskega izpita pa le v spremstvu polnoletne osebe. Otrok do 6. leta sme voziti kolo le na pešpoti ali v območju za pešce in na neprometnih površinah. Velja torej kar najhitreje na kolo, ker tako otrok razvija spretnosti, zlasti ravnotežje, in čim pozneje v promet, tudi če je v spremstvu starejših.

Kolesarski izpit otrok opravlja po predpisanem programu v okviru osnovne šole. Zakon tudi predpisuje, da je za otroke in mladostnike do 18. leta starosti med vožnjo kolesa ter za potnike obvezna zaščitna kolesarska čelada.

Da bo lažje obvladoval potrebne spretnosti, mora imeti kolo, ki je primerno njegovi starosti. Višina sedeža mora biti taka, da pri sedenju otrok z nogami dosega do tal. Poleg tega mora imeti kolo potrebno opremo, predvsem zavore in zvonec. Če so na kolesu ročne zavore, morajo biti ročice zavor tako oblikovane, da jih otrok doseže s prsti in jih lahko stisne.

Otrok kot rolar, na skiroju

Otrok na skiroju, kotalkah ali rolerjih ravna v prometu enako kot pešec, to pomeni, da se morajo rolati po pločnikih in uporabljati prehode za pešce. Pomembna razlika pa je, da so rolarji veliko hitrejši kot pešci in zato v prometu tudi bolj ogroženi, saj jih vozniki ne pričakujejo.

Otrok, ki se uči rolati ali kotalkati, naj to počne na varnem prostoru, daleč stran od ceste, kjer ni avtomobilov in drugih pešcev. Pomembno je tudi, da se otrok ne nauči samo poganjati naprej, ampak da zna tudi zaviti, se ustaviti, upočasniti vožnjo, izogniti se oviri itd. Otrok se ne sme nikoli sam rolati na cesti, čeprav že dobro pozna in obvlada prometna pravila kot pešec.

Zelo pomembna pri rolanju in kotalkanju je tudi pravilna oprema:

- ščitniki za komolce in zapestja,
- ščitniki za kolena,
- varnostna čelada,
- dobro vzdrževani rolerji ali kotalke,
- električnih skirojev ne priporočamo za mlajše od petnajst let, saj jih ne morejo dobro obvladati.

Skladno z novo zakonodajo je uporaba električnih skirojev dovoljena šele otrokom po štirinajstem letu oziroma mlajšim, če imajo opravljen kolesarski izpit. Uporabniki električnih skirojev uporabljajo kolesarske površine, če teh ni, pa lahko vozijo ob robu ceste, vendar samo znotraj naselja na cestah, kjer je hitrost omejena na 50 km/h ali manj.

Otrok v avtu

Otroke lahko vozimo v osebnih avtomobilih le, če so glede na njihovo velikost in težo nameščeni v ustreznem otroškem sedežu. Po zakonu se morajo tako otroci voziti do višine 140 cm. Malčki naj bodo v posebnih varnostnih sedežih, kjer so zavarovani z varnostnim pasom, sedeži pa so v vozilu pritrjeni z običajnim varnostnim pasom. Varnostni sedež z dojenčki do enega leta starosti mora biti obrnjen tako, da je otrok nameščen s hrbtom v smeri vožnje. Ob morebitnem trku ali že pri močnejšem zaviranju otrok s celim telesom pritisne na sedež, kar zmanjša posledice udarca.

Otrok rolar

Učenje rolanja

Ustrezna oprema

Otrok mora biti v varnostnem sedežu

V avtu z vgrajenim varnostnim mehonom za sovoznika, ne smemo postaviti otroškega sedeža na prednji sedež

Za večje otroke so jahači z naslonom za hrbet in glavo

Bodimo vedno pripeti

Parkiranje

Vsi otroški avtosedeži morajo biti homologirani, kar je prikazano na oranžni nalepki. Novejša standarda sta R44/04 ter novi R129 i-Size.

Nekateri strokovnjaki priporočajo, da bi tako vozili otroka celo do treh let starosti. Otroški sedež je lahko postavljen na prvi ali zadnji sedež v vozilu. Če ima avto vgrajen varnostni meh (air bag), pa otroškega sedeža ne smemo postaviti na prednji sedež oziroma nam mora serviser izključiti delovanje varnostnega meha ali pa ga sami izklopimo s posebno ključavnico na armaturni plošči.

Nekoliko večji otroci (ko dosežejo težo 18 kg) morajo biti med vožnjo nameščeni v primernih otroških sedežih jahačih z naslonom za glavo in naslonjalom za hrbet ter pripeti z običajnim avtomobilskim varnostnim pasom. Po Zakonu se morajo otroci voziti tako do višine 140 cm.

Tudi sami se vedno pripnimo s pasom, saj tako dajemo otroku dober zgled. Vedeti moramo, da otrok zelo pozorno spremlja naše ravnanje v avtu in naš način vožnje. Brez težav bo vedno pripet v svojem sedežu, če bomo vedno pripeti tudi mi. S strpnostjo in mirno vožnjo oblikujemo njegovo bodoče ravnanje v prometu.

Otroci naj med vožnjo ne prijemajo kljuk na vratih in ročic za odpiranje oken, da jih ne bi pomotoma odpri. Najboljše je, da uporabimo varnostne zatiče na ključavnicah in preprečimo odpiranje vrat z notranje strani.

Otrok nikoli ne puščajmo v parkiranem avtomobilu! Tako se izognemo nevarnosti, da bi zlasti na neravni površini spustili avto v tek. Tudi če le za trenutek stopimo iz vozila, vedno ugasnemo motor, potegnemo ročno zavoro in vzamemo ključe.

Otroci naj vstopajo v avto in iz njega izstopajo na tisti strani, ki je obrnjena stran od drugih vozil in prometa, najboljša na pločnik. Na bolj prometnih ulicah se postavimo tako, da otrok ne more steči iz avta na cesto. Mlajšega otroka vzamemo vedno iz vozila sami.

Otrok kot potnik v avtobusu

Otrok naj vedno pričaka avtobus na posebej označeni avtobusni postaji. Pred vstopanjem v avtobus naj počaka, da avtobus popolnoma ustavi. Vstopanje v avtobus naj poteka urejeno. Pri izstopanju mora paziti, da izstopi na varno površino ter se umakne od avtobusa, tako da bodo imeli drugi potniki prostor, da izstopijo.

Na avtobusu z vgrajenimi varnostnimi pasovi morajo otroci sedeti vsak na svojem sedežu, pripeti z varnostnim pasom. Na mestnem avtobusu naj se otrok usede ali stoji ter se trdno drži droga. Prepriča naj se, da ne sedi na sedežu, rezerviranem za starejše, invalide, nosečnice. Svoj sedež naj odstopi, če takšna oseba vstopi v avtobus in nima kam sedeti.

Če stoji, naj se postavi k robu avtobusa, da ne ovira drugih potnikov, ter se trdno drži droga. Tako ne bo padel ali se zaletel v druge potnike, če avtobus močno zavre ali zavije. Otrok naj ne stoji pred izhodnimi vrati, razen če izstopi na naslednji postaji. Kričanje ali zviranje lahko moti voznika avtobusa ter druge potnike, zato ni primerno.

Tudi med vožnjo na avtobusu morajo biti otroci pripeti z varnostnimi pasovi, tudi na šolskem (razen na mestnih avtobusih).

**Vstopanje v avto in
izstopanje iz njega**

Otrok na avtobusu

Odstopi sedež

Če mora za nadaljevanje poti prečkati cesto, naj počaka, da avtobus odpelje, in to stori za avtobusom, tako da bo jasno videl in bo dobro viden drugim udeležencem v prometu.

Traktor ni namenjen prevozu otrok

Na traktorju lahko vozimo sopotnika, tudi otroka, le, če imamo dodaten sedež, ki je vpisan v prometno dovoljenje. Sodobnejše kabine za traktor imajo prostor za vgradnjo dodatnega sedeža. Na prikolici ali vozu lahko vozimo otroka le, če se vozi zraven njega tudi starejša oseba, če sedi otrok na dnu prikolice ali voza oziroma niže, kot so stranice.

Otroci in motorna vozila

Ko nameravamo na pot z avtom, moramo biti pozorni na to, ali se kje v bližini ne igrajo otroci. Preden odpeljemo z dvorišča, pogledjmo, ali ni naše vozilo pritegnilo otrokove radovednosti, ali ga uporablja za igro in bi lahko otroka s svojim manevrom poškodovali.

In še nekaj. Na parkiriščih, kjer se v bližini lahko igrajo otroci, parkiramo vedno vzvratno. Medtem ko pripeljemo in parkiramo vzvratno, mine veliko manj časa in lahko dobro pogledamo, ali se za avtomobilom ne igra otrok. Če na parkirni prostor zapeljemo naprej, mine pri našem ponovnem odhodu od trenutka, ko pridemo do avtomobila, ga odklenemo, sedemo za volan, si priprnemo varnostni pas in zaženemo motor, do trenutka, ko speljemo, bistveno več časa. Lahko kar

Otrok na traktorju

Nevarne skrivalnice

Parkirajmo vzvratno

nekaj minut. V tem času lahko otrok, ki se igra v bližini, pride za naš avto, ne da bi ga opazili, in ga lahko povozimo. Med igro so otroci tako zatopljeni v svojo dejavnost, da nas ne bodo niti opazili niti slišali.

Ob skrbi za prometno vzgojo otrok pa moramo več storiti za primerno okolje, v katerem se lahko otroci igrajo in bivajo. Menimo, da imamo že dovolj avtomobilov in nam ni več treba vse pozornosti posvečati le temu, kako se bomo kar najbolj udobno in hitro vozili.

Avtomobilov je že bistveno več kot otrok, zato moramo ulice in ceste v naseljih prilagajati otrokom. Učinkovito lahko preprečimo nesreče, če so igrišča urejena tako, da se lahko otroci igrajo, ne da bi morali tekati čez cesto ali bi jim žoga vsak trenutek lahko padla nanjo. Poleg tega pa lahko z ukrepi za umirjanje prometa umirimo hitrost vozil, ki lahko v takšno okolje vstopajo le kot prijazen tujec.

**Do otrok prijazno
okolje**

**Umirjanje
prometa**

Za večjo varnost otrok na poti v šolo

Javna agencija RS za varnost prometa je izdala smernice za šolske poti, ki so koristen in uporaben pripomoček osnovnim šolam in lokalnim skupnostim za izdelavo učinkovitih načrtov, za celovitejši pregled in izboljšanje varnosti ter za poenoteno označevanje šolskih poti. Smernice za šolske poti med drugim usmerjajo k bolj sistematičnemu in koordiniranemu pristopu na področju prometne varnosti na lokalni ravni ter k varnejši cestnoprometni infrastrukturi.

Strokovna publikacija AVP:
Smernice za šolske poti

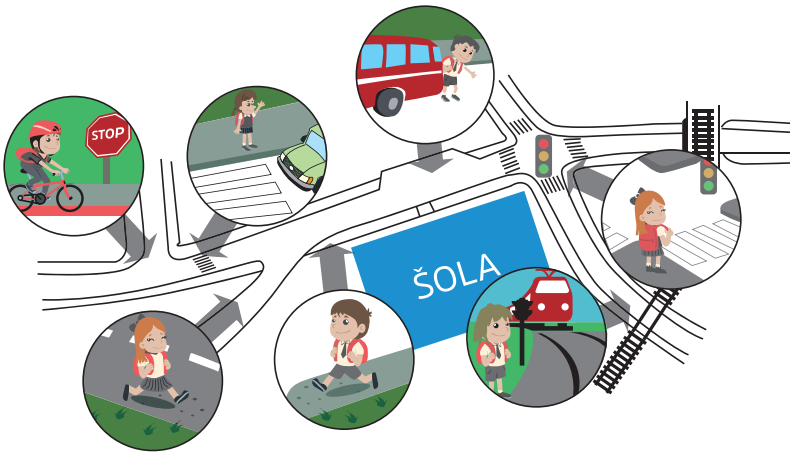
Preverite smernice
na [https://www.
avp-rs.si/preventiva/
solske-poti/](https://www.avp-rs.si/preventiva/solske-poti/)

Za učinkovit sistem zagotavljanja večje varnosti na šolskih poteh je namreč nujno sodelovanje pristojnih inštitucij, **osnovnih šol**, ki oblikujejo načrte šolskih poti in jih komunicirajo z učenci in starši, **lokalnih skupnosti**, ki upravljajo cestno infrastrukturo ter **lokalnih svetov za preventivo in vzgojo v cestnem prometu**, ki povezujejo vse pristojne lokalne deležnike področja varnosti v cestnem prometu in so zakonsko pristojni za presojo ogroženosti varnosti učenca na poti v šolo. Pri tem imajo posebno vlogo tudi **policija in občinsko redarstvo**, saj lahko s svojimi nadzorstvenimi in preventivno-vzgojnimi nalogami bistveno pripomorejo k večji varnosti na šolskih poteh.

Načrti šolskih poti so temelj systemskega urejanja varnosti na šolskih poteh, zato je temu področju namenjena v smernicah posebna pozornost. Osnovne šole bodo na podlagi smernic in konkretnih predlogov lahko izdelale učinkovite načrte šolskih poti, ki bodo uporabni tako za vodenje oziroma informiranje šolarjev in staršev kot tudi za posredovanje preventivno-vzgojnih vsebin in konkretne problematike na šolskih poteh.

Učinkoviti načrti šolskih poti poudarjajo pravilno in odgovorno ravnanje v cestnem prometu, grafično prikažejo najbolj varne šolske poti in v zvezi s tem poudarijo prometno problematična mesta, ki so lahko za šolarja potencialno nevarna na poti v šolo in iz nje.

Grafični prikaz izpostavljenih točk na šolskih poteh

V okviru vodenja otroka na šolskih poteh smernice obravnavajo tako šolarja **pešca** kot tudi šolarja **kolesarja** in šolarja **potnika** oziroma **vozača** ter predstavljajo zdrav in varen način mobilnosti.

Pomemben segment smernic so tudi **kriteriji za vzpostavitev šolskih poti in osnovni kriteriji za vodenje šolskih poti čez prehode za pešce**. Kriteriji so podrobno opredeljeni v izdanih smernicah za šolske poti.

Glavno izhodišče za varnejše šolske poti je šolska pot kot površina, ki je za šolarje najbolj varna in je na njej zagotovljena varna hoja pešcev. Na izpostavljenih mestih na šolskih poteh so pozorni predvsem upravljavci cest, ki na teh območjih in točkah izvajajo dodatne tehnične ukrepe za umirjanje prometa.

Šolar na pločniku

Spremljstvo

Terenski pregledi varnosti šolskih poti

Smernice spodbujajo tudi **terenske preglede varnosti šolskih poti**, ki jih izvajajo lokalne tehnične komisije svetov za preventivo in vzgojo v cestnem prometu ali licencirani presojevalci varnosti cest. Skladno s 56. členom Zakona o osnovni šoli pristojni občinski organ za preventivo v cestnem prometu presoja ogroženost varnosti učenca na poti v šolo.

Terenska presoja varnosti šolskih poti

Ukrepi za varnejšo prometno infrastrukturo in večjo varnost otrok na šolskih poteh prinašajo dolgoročno tudi znatne prihranke lokalnih skupnosti na področju organiziranih šolskih prevozov, hkrati pa pripomorejo k učinkovitemu in aktivnemu vključevanju otroka oziroma šolarja v svet prometa.

Pomemben prispevek na področju varnejših šolskih poti pomeni tudi pravilno označevanje le teh z vertikalno in horizontalno prometno signalizacijo. V zvezi s tem je v veljavi Pravilnik o prometni signalizaciji in prometni opremi, ki med drugim opredeljuje novejši prometni znak »šolska pot«, ki mora biti postavljen skladno z načrtom šolskih poti na cesti oziroma njenem delu, kjer poteka šolska pot, izvedba znaka pa je dopustna tudi kot troznak ali zastava.

Prometni znak šolska pot (3502)

**Prometni znak
šolska pot**

Vprašalnik za starše

Spodaj imate opisana vedenja, ki bi jih vaš otrok moral ob koncu učenja obvladati. Preverite, ali že obvlada določena vedenja ali potrebuje še nadzor in pomoč. Pri tem obkrožite različne barve znakov.

VAŠ OTROK	✓	—	✗
• pozna pomen različnih barv na semaforju oziroma oznake policista za usmerjanje prometa	✓	—	✗
• se vedno ustavi na robu ceste	✓	—	✗
• preden stopi na cestišče, se vedno prepriča, da ima prosto pot tako, da pogleda na levo, desno in še enkrat levo	✓	—	✗
• preden prečka cesto poskuša z voznikom vzpostaviti stik s pogledom	✓	—	✗
• cesto prečka vedno na prehodu za pešce oziroma po najkrajši poti	✓	—	✗
• če mora prečkati cesto med parkiranimi avtomobili, se vedno ustavi na črti vidljivosti, da se varno prepriča, ali lahko prečka cesto	✓	—	✗
• ve, da najkrajša pot ni vedno tudi najvarnejša, zato na svoji poti izbira označene prehode za pešce, nadhode oziroma podhode	✓	—	✗
• pozna svojo pot v šolo na pamet	✓	—	✗
• pravilno hodi po pločniku	✓	—	✗
• pravilno hodi ob robu ceste	✓	—	✗
• vedno nosi kolesarsko čelado, ko se vozi s kolesom	✓	—	✗
• med vožnjo v avtomobilu je vedno pripet z varnostnim pasom	✓	—	✗

Povsod, kjer ste obkrožili rumen ali pa rdeč znak, morate z otrokom še dodatno vaditi določeno vedenje, preden bo sposoben samostojno sodelovati v prometu.

